

מגיד דבריו ליעקב

שיחות מוסר על סדר הפרשיות

כולל דברי חיזוק והתעוררות בענייני עבודת ה'

שנאמדו במקלות על ידי

הגאון הגדול רבי יעקב חיים סופר שליט"א

ראש ישיבת "בף החיים"

להערות והארות

ולהצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

8542164@gmail.com

פרשת כי תצא

שנכשל חלילה באיסורים חמורים מדאורייתא - גם על זה חוזר לביתו. כי גם הוא אינו 'דאוי' ואינו 'כשיר' לצאת למערכה ולמלחמה. גם הוא בכלל 'הירא ורך הלבב'.

היוצאים למלחמה 'צדיקים גמורים'

הוא אומר, שמי שיוצא למלחמה זה אדם שאין לו 'נדנד' עבירה. נתאר לעצמינו מי היה 'הצבא' שיוצא למלחמה, אנשים שכולם 'קדושי עליון', שהרי אין בהם אפילו חשש ו'סרך' של איסור דרבנן. 'צדיקים גמורים'. אם היינו רואים מי שיוצא למערכה, חייל כזה בצבא, הרי שכולנו היינו רצים לבקש ממנו ברכה... 'אדמו"ר'. אין לו שום איסור בידו, אפילו לא איסור דרבנן, שום 'חטא', ושום 'עוון'.

'לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע'

ועל אנשים במדרגה כזו, באה התורה ואומרת, אם יצאת למלחמה 'זוראת בשביה אשת יפת תואר, וחשקת בה, ולקחת לך לאשה, יש לך היתר לקחת אותה לאשה. הגמרא (קידושין כא ס"ב) אומרת 'לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע, מוטב שיאכלו ישראל בשר תמותות שחוטות, ואל יאכלו בשר תמותות נבלות', אם לא היה הקב"ה מתיר את אשת 'יפת תואר' הם היו נושאים אותה באיסור. ובמי מדובר? באותו צדיק יסוד עולם, שאין בידו שום עוון, אפילו לא דרבנן, עליו אומרת התורה שאם לא היינו מתירים לו הוא היה לוקח את אותה גויה באיסור. וזה באמת מילתא דתמיהא, מי שלומד פשוטו של מקרא לא יכול להבין דבר כזה, 'מאינא רבה לבירא עמיקתא', ממדרגה שלא היה בידו נדנד איסור, יכול לבוא לאיסור כזה.

'כי תצא - למלחמה'

והתירוצו הוא, 'כי תצא למלחמה', במלים אלו רמזה לנו תורתנו הקדושה את התירוצו. כאשר אדם יוצא מביתו, ממקום תלמודו, יוצא מהמערכת הרגילה שלו, יוצא למלחמה, ומה מבקשים ממנו במלחמה, שיעשה מצוות? אומרים לו קום תלחם ותהרוג ותרצח' כמה שיותר. ממילא האדם מושפע ממקומו ומאנשי סביבתו, אדם מושפע מ'מלאכתו'. אם נותנים לו את 'מלאכת ההריגה', זה התוצאה (וע' חינוך מצוה טז). אותו 'צדיק יסוד עולם', אחרי שיוצא למערכה ולמלחמה, כבר מושפע וכבר 'הותרה הרצועה', וממילא יכול ליפול ולהיכשל עד שהתורה אומדת דעתו שאם לא הייתה מתירה לו, היה לוקח באיסור.

כל יציאה מ'תורה' - 'מלחמה'

ונפקא מינה לדין. לא כדאי לצאת לשום מקום. 'כי תצא', כאשר אדם יוצא ממקומו, יוצא מהישיבה, מהשיעור תורה, מדף גמרא, רק יוצא

פרשת 'יפת תואר'

בעזרת ה' יתברך, נראה קצת להתבונן מענייני הפרשה וענייני הזמן, חודש אלול, חודש הרחמים והסליחות. פרשת השבוע פרשת כי תצא, ופרשה זו תמיד יוצאת בחודש אלול, וצריכים אנחנו להקיש וללמוד מוסר על העבודה הנדרשת מאיתנו בחודש אלול. הפרשה פותחת כידוע בפרשת 'יפת תואר', 'כי תצא למלחמה על אויבך, ונתנו ה' אלהיך בידך ושבת שבו. וראית בשביה אשת יפת תואר, וחשקת בה, ולקחת לך לאשה' (דברים כא י-יא).

'הירא ורך הלבב'

וצריכים להתבונן בזה, הרי מי יוצא למלחמה? למדנו בפרשה הקודמת שלא כל אחד ראוי לצאת למלחמה, הרבה צריכים לחזור לביתם, ומחזירים אותם לביתם. 'איש הירא ורך הלבב ילך וישב לביתו' (דברים כ ח), אדם שהוא 'ירא ורך הלבב' אין לו מה לעשות ב'שדה המערכה', מחזירים אותו לביתו. ודרשו רבותינו (סוטה מד.) שביאור הדברים הוא, 'הירא ורך הלבב' מעבירות שבידו. אדם שהוא בעל עבירות, אומרים לו 'אל תישאר איתנו במחנה, תלך ותשוב לביתך'. כי עיקר הסיבה של 'הפחד' זה מי שיש בידו 'עבירות' (וע' ברכות ס.). במשנה מסכת סוטה (מד ס"א) שיטת רבי יוסי הגליל, שאפילו מי שיש בידו עבירות דרבנן - לא

חומר איסורי 'דרבנן'

1. הרי לנו מה זה איסור דרבנן. גם איסורי דרבנן בכלל 'הירא ורך הלבב'. 'חמורים דברי סופרים' (עירובין כא:). אצלנו לא מצוייר כל חומר איסור דרבנן. יש בני אדם שבינן 'איסור דרבנן' למצוה זה כמעט אותו דבר.. וזה שיבוש גדול. ומצוה החודש הזה - חודש אלול - לעקור את ההבנה המוטעית הזו. [ראה באורך מגיד דבריו ליעקב חלק טו (פרשת משפטים תשע"ט, עמוד יא בהערה). ע"ש].

דברי רבינו יונה

וכמה רבינו יונה בשערי תשובה' (שער ד אות ב, וע"ש אות טו) צועק על זה, בא וראה כמה עז חזק וקשה חטא ב'שווג', שהרי מי שחטא בשווג צריך להביא 'כפרה', קרבן, שהרי כל דבר שזדונו כרת, צריך להביא עם התשובה שלו קרבן 'חטאת'. כלומר, תשובה גרידא לא סגי ולא מספיק, צריך להביא 'קרבן'. אצלנו שווג זה דברים של מה בכך, זה מלמד כמה חמור וכמה איום וגורא נדנד של איסור.

על מה התודה הגאון רבי ישראל סאלנט זצ"ל

על הגאון ר' ישראל סאלנט זצ"ל ידוע שכל ימיו היה בוכה ומיילל ומכה על חטא, על שבערב פסח בזמן 'בדיקת חמץ' שכח פעם אחת לבדוק את המקום של 'המלח', אם הכניסו שם 'חמץ' או לא. כל ימיו כשהיה מגיע לעל חטא, היה מכה 'על חטא' שלא בדקתי במקום שהיה צריך לבדוק את המלח' (לא ידע איזה 'חטא' זה בדיוק). ולכאורה הרי ההלכה היא שבמקום שמכניסים בו חמץ, צריך בדיקה, אבל במקום 'המלח' לא מכניסים שם 'חמץ', ומעיקר הדין לא צריך בדיקה. אבל הוא כל ימיו היה מתאונן ומצטער על זה שלא נזהר בדבר הזה. כיון שאדם גדול מבין היטב מה המשמעות של 'נדנד' של 'חטא' ושל 'איסור'. ונדבר על זה עוד בהמשך.

מהלימוד, כבר 'למלחמה' לפניו. בכל פינה וזווית יש לך את הצר הצורר שהוא היצר הרע שמוכן למלחמה כנגדך. מכאן עד לביתו, צריך לעבור כמה 'שדות מערכה', שלא יכשל באיסורים. ה'רחוב' תמיד הוא בגדר 'חוטא' ומחטיא. לכן תמיד צריך להיות שבתו של אדם בבית ה', 'שבתו בבית ה' כל ימי חי'.

לפתח חטאת רובץ

כי היצר' כידוע, 'לפתח חטאת רובץ' (בראשית ד ז), וקבלה בדינו מהגאון מוילנא ע"ה (אדרת אליהו בראשית ד ז, אבן שלמה פ"ד אות ה), כאשר אדם יושב ולומד, באותו רגע הוא ניצל מהיצר הרע, כיון שהוא מחובר לתורה, מחובר לחי החיים הקב"ה ית"ש, והיאר היצר יכול לגשת אליו? אבל אל תחשוב שה'תפטר' ממנו, הוא רובץ לידך, מחכה, רק תסגור את הספר - וכבר הוא קופץ. צריך להשריש את הידיעה הזו בתוכינו. אנחנו יוצאים מהלימוד, מה'שיעור', עם 'חיוך'.. סוגר את הספר, ומחייך ויוצא.. ממש 'כצאן לטבח יובל' (ע"פ ישעיה נג ז).. מה 'חיוך' הזה? צריך לבכותו כל עוד שהיית לומד, היית דבוק עם הקב"ה ית"ש, אבל אחרי שאתה מסיים את הלימוד, יוצא החוצה, מי יודע מה יהיה מצבך. ואת היסוד הזה למדים אנו מהפרשה שנקבעה תמיד להיות בחודש אלול.

פרשת שופטים - יום המשפט קרב ובא

גם הפרשה הקודמת, פרשת שופטים, נקבעה להיות בחודש אלול. וזה כדי להזכיר לנו את העבודה הנדרשת בימים הללו. 'שופטים' כפשוטו, 'שופט כל הארץ', יום המשפט (בה"א הידיעה) קרב ובא, יום הדין יום 'ראש השנה'. ולכן בתחילת חודש אלול קוראים את פרשת 'שופטים', להזכיר ולרמוז על המשפט הקרב ובא.

היום הקשה ביותר בשנה 'ראש השנה'

היום היותר קשה של השנה, זה 'ראש השנה', זה היום היותר קשה שבשנה 'יום המשפט'. לא כמו שהרבה טועים וחושבים שיום 'כיפור' הוא היום היותר נורא. אדרבא, 'יום כיפור' זה 'יום רחמים'. אבל 'ראש השנה' זה היום היותר קשה, זה 'יום המשפט'. וצריך לדעת, 'יום ראש השנה' זה יום קשה, זה יום 'דין'. הרבה אנשים טועים בזה, חושב 'ברוך ה', יום ראש השנה, יש 'לוביא' ותפוח בדבש'.. נעשה 'תשליך' ונזרוק את כל העוונות בנהר.. ואני אצא צדיק יסוד עולם.. מי חושב כך לא טעם טעם של 'ראש השנה'. זה 'יום משפט'.

'בראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון'

ואם יש משפט - צריכים להתכונן. הקב"ה מעביר את כולם 'כבני מרון' (ר"ה טו), אחד אחד, 'טור עורפי' ארוך, אחד אחרי השני (ר"ה יח). כל כלל ישראל עוברים ונידונים ב'משפט', בו נגזר מה יהיה עם כל אחד ואחד. בודקים כל אחד ואחד, מסתכלים עליו ומעיינים עליו היטב, על כל פרטי מעשיו ותנועותיו דיבוריו מחשבותיו והנהגותיו, ועל כל מה שהבטיח בשנה שעברה ובשנים שלפניהם, כל הדיבורים הידועים.. 'ריבונן של עולם, השנה בפעם אחרונה..', והפעם אחרונה! הזו כבר במשך ארבעים שנה חוזר עליה.. בודקים בשמים, האם קיים את אותם 'הבטחות' או שהוא יצא ידי חובתו ב'הבטחות' אלו בגדר 'מס שפתיים' עד שיעבור 'ראש השנה'.. אדם יראה כמה חברים השנה נעדרו, יראה כמה אסונות וצרות היו. מתי כל זה נכתב? ב'ראש השנה' הכל נכתב, ביום המשפט. קרב ובא יום המשפט. ושופטים את כולם. אין יוצא מן הכלל.

החסד הגדול בידיעה שיש 'יום משפט'

כל החודש הזה כולו חסד גדול מחסדי השי"ת אלינו. הרמב"ן ע"ה בדרשה

לראש השנה (סוף עמוד רמט), שעצם הידיעה הזאת שיש יום שבו האדם עובר למשפט, זה עצמו חסד מופלא, זה עצמו מחסדי הקב"ה ואהבתו העצומה אלינו שהודיע לנו בתורתו הק' על יום ראש השנה. הרי, נתאר לעצמינו שאדם לא היה יודע שיש יום 'ראש השנה' כלל בבריאה, הוא לא יודע שיש 'יום משפט', חושב ש'עולם כמנהגו נוהג', לא קיבל את הידיעה שיש יום אחד שבו פוסקים לו מה יהיה איתו בשנה הבאה. אם אדם לא היה יודע את זה, היה חי את השבעים שנה שלו, וכל פעם שהיו לו צרות וייסורים, הוא לא היה יודע מה הסיבה ומה התקנה. אבל אחרי שהודיעו לנו, 'דע לך, יש יום אחד בשנה שבו אתה עומד למשפט', אדם שומע את זה, נכנס חרדה בלב, חוזר בתשובה, מתקרב ומשתפר. יודע שיש 'יום משפט' וצריך להתכונן, אוסף מה שיכול לאסוף, לפי ערכו לפי התעוררותו ולפי הכנתו, עוד 'תורה' ועוד 'חסד' ועוד 'צדקות' ועוד 'תפלה'. יודע שיש 'משפט'. זה עצמו 'חסד'.

חודש של קירבה וחיבה יתירה מהקב"ה

צרף לזה שהקב"ה הקדים ליום המשפט חודש שלם, שלוש ימים שהקב"ה בא אלינו ואומר אלינו 'שובו אלי' - ואשובה אליכם' (מלאכי ג ז), 'אני לדודי ודודי לי' (שיר השירים ו ג), נתן לנו את ימי הרצון הללו, הימים היותר מובחרים של השנה, הימים שבהם הקב"ה מראה לנו פנים שוחקות ואהבות. ולכן גם החודש הזה - חודש אלול - מזלו מזל 'בתולה', לרמז ולהראות על האהבה היתירה לכלל ישראל, ואחרי זה מגיע חודש תשרי, שמזלו מזל 'מאזניים', לרמז על המשפט, כמו שכתב הרמב"ן (ויקרא כג כד). הקדימו והודיעו לנו על המשפט, נתנו לנו חודש של הכנה והתבוננות והתקרבות.

לנצל את חודש אלול כראוי

רבותינו הראשונים - רבינו יונה (ע' שערי תשובה ש"א אות ב) ועוד (ע' דרשת הרמב"ן לר"ה עמוד רמט) - צועקים ומעוררים, היאך ייתכן שאדם יבזבז את היותר מעולה בשנה כשאר הימים הפשוטים של השנה? החודש הזה היה צריך להיות הכנה מרובה, בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, לתורה ולתעודה לתשובה ולהתבוננות.

'בתחנונים ידבר רש'

כל עיקר העבודה שלנו זה 'בתחנונים ידבר רש' לפני הקב"ה, שיעמוד מלפניו דין - וישב על 'כסא רחמים', זה כל העבודה שלנו, כי 'מי יצדק לפניו בדין'. אם יתייחסו וידונו אותנו ב'דין' אוי ואבוי לנו. אף אחד לא יוכל להחזיק מעמד (עיין ערךין י"ז א' ומסילת ישרים פרק ט"ו). מתפללים 'רחום וחונן רחם עלינו כרחם אב על בנים', זהו אין לנו בקשה אחרת, רוצים רק 'רחמנות'. ואם אדם לא יתכונן מהיום, אוי ואבוי לו. לא יחכה ל'ראש השנה' ורק אז יתעורר. מהיום. כבר אנחנו מפגרים ומאחרים מאד, גדולי הקדמונים היו אומרים, שההכנה ל'ראש השנה' מתחילה מחודש 'שבט' וע' לרבינו ירוחם ממיר ז"ל בס' דעת חכמה ומוסר ח"ג מאמר עג בשם ר' איצלה בלאזר זצ"ל, וכן הובא בשמו בס' אור יחזקאל אלול עמוד רלא, ועמוד רמה, ועמוד רנה, ועמוד שכד). אנחנו כבר ב'אלול'. צריך להתכונן היטב, חבל על כל רגע.

האימה והפחד מפני דין של 'בשר ודם'

עודר אותנו רבינו יונה (שערי תשובה שער ב אות יד), הרי אם אדם היה יודע שיש לו משפט אצל 'בשר ודם', ב'בין דין' של מטה, כמה היה חרד וירא. מי יודע אם יצא זכאי, מי יודע מה יפסקו לו. אם חלילה יפסקו לו עונש חמור של 'גלות', יגלו אותו לסיביר, ולא מובטח לו 'מיתת' במאה אחוז.. 'סיביר' זה 'גהינם' עלי אדמות. ויש עונש חמור מזה, 'עבודת פרך',

חודש של יישור הלב לעבודתו יתברך. בכל מעשה מצוות, בכל מעשה

‘תורה’ ותשובה.

חודש אלול – זמן תשובה

וה'אור החיים' הק' בפרשה שלנו מפרש באריכות את כל הענין של 'פת תואר', שהתורה מדברת כאן על הנשמה, 'אשת יפת תואר' זה הנשמה של האדם שמצד עצמה היא יפה, קדושה וטהורה, והאדם במעשיו המכוערים ניזול אותה ועשה אותה מכוערת. 'אלהי נשמה שנתת בי – טהורה היא', היא טהורה, רק אנחנו מי יודע מה עשינו ממנה. ועל כן היא בוכה על אביה ואמה חודש ימים, אביה דא קוב"ה, ואמה דא שכינתא קדישא, במשך 'ירח ימים', איזה חודש? חודש אלול. לכן פרשת 'כי תצא' בחודש אלול. כך מפרש 'אור החיים' הק' (דברים כא יא). וזה כבר מפורש בזוהר חדש (פרשת כי תצא דף צו ע"ב). זה הזמן להתעוררות. זה זמן שהקב"ה בא אלינו ומבקש מאיתנו, 'בואו, תשובו אלי', אבל העיקר תלוי בנו, 'אני לדודי – דודי לי', קודם צריך את האני לדודי, ואחרי זה הקב"ה 'דודי לי'. הקב"ה נתן לנו את החודש הזה, נתן לנו את הכלים והאמצעים לבוא להתפלל לבקש. [וכבר הזכרנו הביאור במצות 'עזוב תעזוב עמו' (שמות כג ה). ראה מגיד דבריו ליעקב ח"ד (פרשת ויצא תשע"ט, עמוד ט והלאה). ע"ש].

‘כל המוסיף לבקש רחמים – זכות הוא לו’

רבינו הטור בתחילת הלכות ראש השנה (ס' תקפא), "וכל המוסיף לבקש רחמים זכות הוא לו". החודש הזה הוא חודש של עבודה להתחנן ולבקש מהקב"ה.

‘סליחות’ שיהא 'פיו ולבו שווין'

וכך באמת מנהיגו שיש לנו ארבעים יום 'סליחות' (שלחן ערוך ס' תקפא ס"א). אבל צריכים להבין מה זה 'סליחות'. יש בני אדם שמשכימים ל'סליחות', אבל חושבים שה'סליחות' זה קצת תרגילים ב'קול', שהוא יוכל להפגין איך הוא יודע לסלסל יפה ב'אם אפס רובע הקף.. זה לא 'זמר', כמו שאומר חכם מנשה לוי ז"ל, 'לא באנו לזמר, אלא לבקש ולהתחנן'. אלא כל כולו תפלה קדושה שתיקנו לנו רבותינו, שבתפלה זו האדם מתפייס ומתרחצת עם קונו. ודבר ראשון – בכל תפלה ותפלה – שיהיה 'פיו ולבו שווין'. כל מה שמוציא מה'פה' יגיע גם מה'לב'. זה החפצא של התפלה, זה המציאות של 'תפלה'. 'תפלה' זה לא 'פטרות' ודיבורים בעלמא, אלא 'פיו ולבו שווין'.

‘לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים’

מבקשים ב'סליחות': 'לך ה' הצדקה, ולנו בושת הפנים' (דניאל ט ז). צריך להבין מה זה 'בושת פנים'. מי שטעם את הטעם של 'בושה' יודע. 'בושה' ממש, עם 'שיעור', זה קורה הרבה פעמים, שאדם מתבייש ממש, יש הרבה אופנים של 'בושה', יש ב'ציבור' שקורה לו משהו וכולם צוחקים, או כמו הדוגמא הידועה והמפורסמת שמביאים בספרים, שאדם בימי חורף קשים עולה ל'אוטובוס' לנסוע, כשהוא לבוש בכמה וכמה 'מעילים' וכו', אומר לו הנהג 'בא תשלם על הנסיעה!', והוא משיב 'דעג', יש לי אני כבר משלם, ומכניס את היד לכיס ולא מוצא, ובכיס השני וכו', (יש לו עשרה כיסים לחפש..). וכולם מחכים ומסתכלים עליו.. עד שאחד קם ומציע לו 'אתה רוצה שאני אלווה לך ופעם אחרת תפרע לי?..', והוא כולו מתבייש ומסמיק ומחוויר, מחפש בעוד כים, מפשיט ומוציא, מחפש ולא מוצא.. עד שסוף סוף מוצא באיזה כיס גידח את הכמה שקלים הללו.. באותם רגעים, באותו זמן, איזה בושה יש לו, איזה 'עוגמת נפש'. (יש בני אדם באותו זמן מרוב הבושה והצער מתפללים לקב"ה 'הי רצון רחום וחנן שאני אוכה

ועוד יש עונשים יותר חמורים. כמה אדם היה ירא וחרד! איך הוא היה נראה חודש לפני המשפט? הוא היה כולו בחלחלה עצומה. אם תבוא לדבר איתו, אומר לך 'אל תטריד אותי, הראש שלי לא בעניינים.. אין לי זמן לדבר איתך בכלל. כל מחשבותי על המשפט שלי. והיה מחפש ושוכר את כל העורכי דינים' וכל הסגורים' היותר טובים והיותר מעולים שיכולים להוציא אותו 'זכא' ב'משפט'. לא היה חוסך דבר מכספו כוחו וממונו. היה מתחנן לכולם 'מי שייכול לעזור לי קצת, למען ה' תציל את חיי, תעזור לי'. כל זה ברור ומובן לכל אחד. והנה בא יום 'ראש השנה', שבו גוזרים ופוסקים על האדם מה יהיה איתו, זה 'פסק' של שמים, זה 'דין' חמור ביותר!

אין הבטחה שגם השנה תכתב לחיים טובים ולשלום

אבל עם כל זה אנחנו לא רואים את האדם באותו הרגשה.. אדם מתייחס לזה 'יהיה בסדר'.. אמרו המפרשים, עיקר הטעם לזה הוא מפני שהאדם כבר עבר כמה 'ראשי השנה', אומר לעצמו, 'הנה, אני כבר בן שלושים, כבר עבר עלי שלושים ימים של 'ראש השנה', וברוך ה' הכל בסדר, וכמו שעברה שנה שעברה – גם השנה הזו תעבור..! אבל ישאל האדם את עצמו שאלה אחת: 'מי ערב לך שכמו שעברה שנה שעברה, תעבור גם שנה זו? האם חתמת 'חוזה' על זה?!. האדם לא חושב, וגם לא רוצה לחשוב על זה. יראה ויביט נכוחה כמה אנשים שגם עליהם עברו שלושים וארבעים ימים של 'ראש השנה', והנה נגזר עליהם גזירה, אם בצרות, בייסורים, בחולאים רעים, או ח"ו במיתה (רח"ל).

‘אין התשובה באה מכלל הדיבורים אלא מכלל המעשים’

מוכרחים אנחנו בחודש הזה להתעורר, לא רק ב'דיבורים בעלמא', אלא במעשים. ובפרט שאנחנו רואים שלמידת הדין מתוחה, וגם בחודש הזה של 'אני לדודי ודודי לי' דם ישראל נשפך כמים, זה עצמו מלמד כמה צריכים אנחנו כאיש אחד להתגבר ולהתעורר, וכמו שאמרנו, שיהיה 'למעשה'. "אין התשובה באה מכלל הדיבורים אלא מכלל המעשים", כך לשון 'חובת הלבבות' (שער התשובה פרק י, מובא בהקדמה לספר 'ראשית חכמה'). 'יפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו' (תהלים עח לו), ה'פה' ה'לשון' יכולה לדבר, 'צעקנו בפינו חטאנו', לא רק 'אמרנו', לא 'לחשנו', אלא 'צעקנו', בקולי קולות, (הקידות רעזו..). אבל 'פתלתול ועיקש לבנו', זה לא שווה כלום הצעקה הזו.

‘פתלתול ועיקש ליבנו’

וכבר הזכרנו הביאור מה הכוונה של רבותינו בנוסח הזה 'פתלתול', למה לא אמרו 'נפתל', מה ההדגשה 'פתלתול'. אלא, כלל גדול בידנו מהקדמונים – האבן עזרא וחבריו (ע' גור אריה בראשית כט, י. דברים כה, ה) – שכל מילה בלשון הקודש שהיא נכפלת, זה בא לציין על חוזק ותוקף הדבר. [לדוגמא, נאמר בפסוק לגבי 'צרעת', 'ירקרק או אדמדם' (ויקרא יג ט), מביא האבן עזרא (ו'כ"ה ברש"י שם ועין פרדס יוסף שם ואכמ"ל) מפני מה לא כתוב 'ירוק' או 'אדום', אלא שזה בא לציין על תוקף הצבע, ירוק ביותר, אדום ביותר].

‘עקוב הלב מכל’

אותו דבר כאן, לא כתוב 'נפתל', אלא 'פתלתול', ללמדך, כמה שאתה חושב שהלב שלך הוא עקוב – דע לך שהוא יותר עקום. ירמיה הנביא צווח 'עקוב הלב מכל' (ירמיה יז ט), ולא רק זה שהוא 'פתלתול', אלא בנוסף הוא גם 'עיקש'. וזה העבודה של החודש הזה. חודש אלול. חודש אלול זה

להיות מעדת קורה, שתפתח האדמה את פיה ותבלע אותי.. כך אחסוך את הבושה הזו..). כאשר אדם בא לתפלה ומתפלל 'לך ה' הצדקה - ולנו בושת הפנים', פירוש הדברים שהוא כל כך מתבייש עד שזה יוצא לאור, רואים את זה על פניו, 'אזיל סומקא ואתי חיוורא', מרוב שמתבייש נסתלקה האדמימות שלו ונעשה 'חיוור' בשעת בושה. כך צריך להרגיש האדם.

הנהגתו של הסבא מקעלם ע"ה

והגאון ר' אלה לופיאן זצ"ל סיפר שכך הוא ראה אצל הרב'ה שלו, הסבא מקעלם ע"ה, בשעת התפלה, כשהיה אומר 'לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים', הוא ראה אותו שהיו פניו מחוירות, היה מתבייש ממש. [ובספר קדוש אלול (עמוד קלב) הובא כך על בעל המנוחה וקדושה זצ"ל, ועל הגאון ר' חיים שמואלביץ זצ"ל].

המתבונן יבוא לידי בושה באמת

ובאמת מי שיתבונן יבוא לידי בושה, אדם יתבונן, הקב"ה נותן לו חיים, ומה הוא עושה עם החיים האלה. עמד בראש השנה שעבר והתפלל 'זוכרנו לחיים' 'כותבנו לחיים' 'למענך אלהים חיים', ביקש, 'אני מבקש חיים לא למעני, לדידי אני לא צריך, כל מה שאני מבקש בשבילך, למענך, שאני אזכה לעשות עוד נחת רוח לפניך, להיות עבד נאמן לפניך', והנה, זכית וקיבלת עוד שנה בחיים, מה עשית בשנה הזו? כל אחד יעשה חשבון לבד, כמה שעות טובות ניצל לתורה ולתפלה? כמה נתבזזו לחינם בדברי בטלה? ומה יענה ליום הדין? קיבלת שנה של חיים בבקתך 'למענך אלהים חיים' - מה תענה ותשיב ליום פקודה? הרי לכל דבר ודבר יש 'חשבון'. ומי שיתבונן בזה באמת, יוכל להיות 'פיו ולבו שווין' כשהוא אומר 'לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים'.

לא מתבוננים כלל באמירת 'ולנו בושת הפנים'

אבל לא מתבוננים. 'אומרים' את זה. 'לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים'. בכלל לא נראה עליו בושה.. אומרים בשם האדמו"ר מקאצק זצ"ל, שהוא היה אומר, כשאדם אומר 'לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים', בתוך תוכו הוא מתכוין ומפרש, 'לך ה' הצדקה - ולנו שנה טובה', זה הכוונה שלו, שיהיה לנו 'שנה טובה ומבורכה', אבל על 'בושת הפנים' כפשוטו הוא אפילו לא חושב.. וצריך לעבוד על זה.

מעלת ההשכמה לסליחות

רבינו הפלא יועץ (ערך סליחות) מדבר על הענין של 'סליחות', ונלמד קצת מדבריו הקדושים, "ישראל קדושים, משכימים לסליחות מראש חודש אלול", יום אחרי ראש חודש מתחילים 'סליחות', 'מה טוב חלקם, שמשברים תאוותם, בעוד הלילות קצרים ובני אדם אוהבים לנדם, וערבה שינתם, ועזה אהבת השינה', 'עזה כמוות אהבה' (שיר השירים ח 1), כל כך עזה אהבה לשינה, ואף על פי כן משכים לסליחות, "מעבירים שינה מעיניהם, ותנומה מעפעפיהם". זה דבר גדול, בשמים מתייחסים לזה בהערצה עצומה. כל דבר ודבר שאדם עושה לכבוד בוראו, יש לו רוח גדול בשמים. ובמיוחד כשרואים אדם ששובר תאוותו זה מדרגה גבוהה ביותר. "ובדאי שבה יתרצה העבד אל אדוניו", בדאי שזה מקרב אותו לבוראו, מתפייס ומתרצה אל אדוניו, "ומצא כדי גאולתו".

מלחמת היצר - עד הרגע האחרון

אבל כל זה לא מספיק, יש בזה כמה וכמה תנאים, "אך, בתנאי שיעשה הדברים כתיקונם, דאם לא כן ירית תרתי גהינם (ע"פ יומא ע"ב), שמענה

גופו בעולם הזה ואין בו מועיל לעולם הבא ח"ו, צריך לדעת, המלחמה עם היצר' היא מלחמה עקובה עד הרגע האחרון, עד הסוף. קמת בהשכמה לסליחות, זה דבר גדול, (אתה יכול לבקר 'שהחיינו.. פעת אחת עשה משהו יוצא מן הכלל..). אבל אל תחשוב שניצחת במערכה, עדיין המערכה והמלחמה לפניך, תמיד היצר יכול לבוא ולחטוף את המצוה ממך. מי יודע מה מחכה לך בדרך לסליחות, ומי יודע מה מחכה לך ב'סליחות' עצמם. אולי היצר העיר גם את החבר הנכבד' שלך והוא יושב לידך ב'סליחות', רואה אותך שמח 'טוב שבאת, יש עם מי לדבר..'. אל תהיה בטוח שאתה ניצחת במערכה! עדיין אתה צריך להיות ב'כוננות'. עד שלא תשלים את כל המצוה, אל תחשוב שניצח את היצר.

השכמה וזהירות ב'נטילת ידיים' כהלכה

ומה הם התנאים, "ואלו הן התנאים הצריכים", דבר ראשון "יקום בזריזות", שיהיה 'ראשית היום' בזריזות, [ראה מגיד דבריו ליעקב ח"ד (פרשת ויצא תשע"ט, עמוד יח) ועוד], הדבר השני, "ויטול ידי", וצריכים לעורר על זה כמה צריכים להיזהר בזה. במיוחד ב'נטילת ידיים' של בוקר, צריך מאד מאד להיזהר. מרן ב'שלחן ערוך' (סי' ד) טרח על זה באריכות דברים, על כל פרטי ההלכה של הנטילה הזו, כיון שזה דבר מסוכן, שורה על האדם 'רוח רעה', וצריך להיזהר בכל פרטי ההלכה בזה. צריך להיזהר בזה מאד ולא להקל בזה. הטוב ביותר הוא שיכין לידו ספל לנטילת ידיים, ומיד בבוקר יטול את ידיו.

מעשה על גודל המעלה של נטילת ידיים

שמעתי מעשה נורא על הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל (אינני יודע כמה אמת יש בסיפור הזה), שפעם באה אצלו אשה אחת ואמרה לו שיש לה בעיה עם בעלה, הבעל שלה קרא בספרים חיצוניים והחמיץ נעשה 'קל', תחילה היה 'חרד', אבל קרא בספרים חיצוניים של אפיקורסים ופוקרים, והיא רואה שנכנסה בו רוח שטות, והוא לא מקיים מצות, מזלזל ומלגלג, נעשה 'ליצן'. שאלה את רעק"א 'אולי כדאי להתגרש ממנו'. שאל אותה רעק"א, 'מה עם נטילת ידיים של שחרית, הוא נזהר בזה?', אמרה לו, 'כן', אמר לה, 'אם כן תוכלי עוד להישאר איתו, עדיין לא הוכרע, אולי יש לו עוד תקנה. כיון שאם יש לו את השמירה הזו - עדיין יש לו תיקון'. (וע' בס' בקדושתו של אהרן ח"ב עמוד שמב, שהובא כיצא בזה בשם אדמו"ר מבעלז זצ"א).

הליכה לפני מלך - לבוש כראוי

ואחרי שנטל ידיו, "ואחר כך ילך ויכון לקראת אלהיו, ומכף רגל ועד ראש, כמעשהו בלכת לפני שרי העיר", כמו שאדם הולך למלך, הוא הולך עם הבגדים המכובדים ביותר. הכרתי חכם אחד שהיה מנהגו יום יום לצחצח נעלים, ושאלתי אותו, 'מה הטעם בזה?', אמר לי, תאר לעצמך שאתה היית הולך למלך, איך אדם היה הולך? מצוחצח כולו מכף רגל ועד ראש, היה לובש את הבגדים היותר טובים שלו, הרי הוא הולך למלך, הוא לא ילך ב'לבוש שק' לפני המלך. כך גם בתפלה, אתה הולך לפני מלך, צריך להראות מכובד.

'הכון לקראת אלהיך ישראל'

'הכון לקראת אלהיך ישראל' (עמוס ד יב), הגמרא (ברכות ל:) אומרת, "רב יהודה הוה מצייץ נפשיה והדר מצלי", רק אחר כך היה מתפלל. מפרש רש"י (ד"ה מצייץ), "מקשט עצמו בבגדיו". לוקח את הבגדים היותר נאים ויפים, וכך ניגש להתפלל. ב'הדרת קדוש' כתיב (תהלים כט ב), ב'הידור'. [ראיתי כאלה שמתפללים תפלה עם 'מכנסיים קצרות', כאילו נמצא על 'שפת הים', וכי כך

היא הדרך לבוא ולהתפלל לפני מלך? (לסייד כר מותר...). כמעט בושה לדבר על זה. אבל כדאי לעודד, יש כאלה שלא יודעים את זה.

להתבונן ב'סליחות'

מוסיף הפלא יועץ, "וישכים לבית הכנסת, ויאמר הסליחות בשפל קול, התחינה תחנונים ידבר רש, אות באות תיבה בתיבה, ויתן לב אל הדברים שהוא אומר, ויעמיק בהן, וימצא שכולם כגחלי אש", כמו שאמרנו, כי עיקר העיקרים של ההצלה שלנו בראש השנה זה מה שהאדם בא בדרך 'תחנונים'.

'כבר שביא דתחנן למאריה'

ב'סליחות' אנחנו מבקשים, 'כבר שביא דמתחנן למאריה', צריך להתבונן בזה, 'בר שביא' זה אדם שנפל בשבי, אדם שנפל בידי הצר והצורך, לפני איזה אדון רע קשה ואכזר, הוא יודע מה מחכה לו, איזה ייסורים הוא יעבור ח"ו, כשהוא מתחנן, הוא שופך מכל הלב תחנונים בכיות ודמעות, שהאדון יעזור לו ויציל אותו, לא יחמיר עליו, כך אנו מתפללים, 'כבר שביא דמתחנן למאריה', כמו אחד בשבי שמתחנן לפני אדונו. האמנם? באמת זה כך? אדם חושב על מה שהוא מתפלל? אבל אם רבותינו תיקנו כך בנוסח התפלה, הוי אומר שכך צריכים אנו להתפלל במשך כל הארבעים יום של הסליחות.

להשמיע לאוזניו

מוסיף הפלא יועץ, "וישמיע אל אזניו מה שמוציא בפיו", זה עיקר הצרה, אדם 'אומר' אבל לא 'שומע', 'חרש' שדיברו בו חכמים 'המדבר' ואינו 'שומע', זה נקרא 'חרש', הוא 'מדבר' הוא 'אומר' 'מנגן' 'שר' 'מזמר', אבל לפחות תטה אוזן ותשמע מה אתה מוציא מפיו, אבל הוא לא 'שומע', הנה "בתחילת הסליחות, שאומר נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה אליך" (ע"פ איכה ג ט), באמת אנחנו פטורים מה'חיפוש' הזה, הרי הפסוק הזה נאמר על 'צדיקים', הם צריכים 'נחפשה דרכינו', אבל אנשים כערכנו, תמהני אם צריכים לחפש, הכל גלוי וידוע ומפורסם לכולם.. אין מה לחפש.. אצל גדולי עולם יש אצלם באמת את 'נחפשה דרכינו', צריכים לחפש את אותו 'עוץ', כמו שהזכרנו על הגאון ר' ישראל סאלנט זצ"ל שהיה מתוודה על שלא בדק את החמץ במקום של ה'מלח'. אבל אנחנו, כל אחד שמכיר את דרכו, רואה במפורש כמה קלקולים יש לו.

'שבים אליך בכל לב'

ועוד מבקשים בתחילת הסליחות, "ואומר שבים אליך בכל לב", אני שב אל הקב"ה בכל לבי, בכל כולי אני שב אליך רחום וחנון, 'בכל לב', לא כתוב 'בלב', אלא 'בכל לב', [כל לאתויי חצי שיעור (יומא עד.)], ללמד שצריך האדם להתחיל אפילו 'חצי שיעור'. ואם אדם שב בכל לב, "שועתם תקבל ברחמך".

התשובה על כל הפגמים הנוראיים שגרים בגלגול זה ובגלגולים אחרים

מלמד אותנו הפלא יועץ, "ויחרד האיש וילפת בשומו על לבו מה פעל ועשה בכל השנה ובכל שנותיו מיום היותו, בגלגול זה ובגלגולים אחרים", על זה האדם לא חושב בכלל.. אבל גם על זה יש דין, וגם על זה צריך לעשות תשובה, "ומה גרם פגם בנפשו ובכל העולמות, בחלאת טומאת זוהמת עונותיו ושבעונותיו חרב בית המקדש ובוטל התמיד, וכהנה רעות רבות גרמו, וזה צער השמים, וגדול שברנו עד מקום שאין יד שכלינו

מגעת לדעת אחד מני אלף אלפי אלפים" מהנזק והפגם של כל חטא שאנחנו גורמים (וע"ע נפש החיים שער א ועוד).

תפלה ובקשה על חורבן בית המקדש

מוסיף הפלא יועץ, "וכבר פירשו המפרשים" (ע' אהבת דוד להחיד"א דרוש יג לשבת שובה), וכיצא בזה מובא בשל"ה הקדוש (ריש ראש השנה), "קרא דכתיב הישאג אריה ביער וטרף אין לו (עמוס ג ד), כי אר"ה הוא ראשי תיבות אלול, ראש השנה, יום הכפורים, הושענא רבה", זה המילה אר"ה, האל"ף זה אלול, הרי"ש זה ראש השנה, היר"ד זה יום הכיפורים, והאות ה"א זה הושענא רבה, "ורצה לומר, אם יצחק איש באלו הימים, תהיה כל מגמתו" וכל בקשתו "על היער, דהיינו הבית המקדש, שנקרא יער, על כי טרף אין לו, שאין מקריבין קרבנות בעוונותינו הרבים", על זה האדם לא מבקש, הוא חושב על רק על עצמו, ועל זה הזהר (תיקוני הזהר דף כב ע"א) צועק 'צווחין ככלבא', צריכים להתפלל על כבוד שמים, על צער השכינה, על חורבן בית המקדש, על החסר העצום של עבודת הקרבנות!

חרדת רבן יוחנן בן זכאי מה'משפט'

מוסיף הפלא יועץ, "והחי יתן אל לבו, כי ביום הכסה", יום ראש השנה, "יעמוד למשפט לפני שופט כל הארץ, מלך איום ונורא מאד, וספרי חיים וספרי מתים לפניו הם פתוחים, ויחרד חרדה גדולה, ואל יזוז מלבו חרדת רבן יוחנן בן זכאי", המעשה הידוע בגמרא מסכת ברכות (כח:), על רבן יוחנן בן זכאי, נשיא ישראל, שקודם פטירתו באו אצלו חכמי ישראל, התלמידים הגדולים שלו רבי אליעזר ורבי יהושע, והתחיל לבכות, והתלמידים ראו את רבם הגדול יושב ובוכה, אמרו לו, 'נר ישראל, עמוד הימני, פטיש החזק, מפני מה אתה בוכה?', אמר להם, אני עוד מעט הולך למשפט' ומי יודע מה יגור עלי, אם אני אצא חייב או זכאי. כך הוא השיב להם.

הזכויות המרובים של רבן יוחנן בן זכאי

והרי על מדובר כאן, על רבן יוחנן בן זכאי, נשיא ישראל, שאנחנו חייבים לו את כל תורתנו, כי כל התורה שיש לנו היום זה מכוחו של אותו זקן, רבן יוחנן בן זכאי, ביקש את 'בנה וחכמיה', כמו שידוע כל המעשה במסכת גיטין (נו:). [ראה עוד מגיד דבריו ליעקב ח"ה (פרשת וישלח תשע"ט, עמוד יט בהערה). ע"ש]. הגמרא (סוכה כח). אומרת, כי לא מצאו אדם לרבן יוחנן בן זכאי יושב דומם אלא יושב ושונה. מימיו לא שח שיחת חולין. מאה עשרים שנה ישב ולימד תורה (וע' ר"ה לא סע"ב). אחד כזה קודם פטירתו צריך להיות 'מאוס' עלי אדמות, צריך לחייך חיוך גדול, 'בוודאי בשמים כולם מחכים לי משלחות משלחות, קבוצה ראשונה 'מלאכי השרת', 'מלאכי השלום', 'שרפים', 'אראלים', 'תרשישים' וכ' וכ', כולם עומדים לקבל את פני, שהרי אני הצלתי את כלל ישראל בבקשה שלי של 'בנה וחכמיה'.. אבל הוא יושב ובוכה, כי הוא הבין באמת מהו 'משפט', לכן הוא חרד חרדה עצומה עד כדי 'בכ' ממש.

אין לנו הזכויות שיש לרבן יוחנן בן זכאי

ומעתה, אחרי שמתבוננים במעשה על רבן יוחנן בן זכאי, "וישא ביום ההוא קל וחומר בעצמו, על אחת כמה וכמה עד אין חקר", הרי לנו אין את הזכויות שיש לרבן יוחנן בן זכאי. וכי אדם יכול לומר שהוא הציל את התורה עד סוף כל הדורות, שהוא הציל את 'מלך המשיח', [ולכן חזקיה מלך יהודה בא לקראתו בעת טירתו (ברכות שם)], אין לנו זכויות כאלה. כמה צריכים אנחנו לבכות בדמעות שליש ולעשות תשובה.

עיקר החיים והמוות שנגזר בראש השנה הוא על חיי הנפש

מוסיף הפלא יועץ, "והיות, שיש לירא יראה גדולה ולעשות הכנה הרבה הוא, לפי מה שפירשו המקובלים למאי דקשה על אומרם (ו"ה טז:) ששלשה ספרים נפתחים ביום ראש השנה, יש צדיקים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים, רשעים נכתבים ונחתמים לאלתר למיתה, בנוגים תלויים ועומדים, והרי עינינו הרואות דרך רשעים צלחה, והצדיק אבד ואנשי חסד נאספים (ע"פ ישעיה נא). ותיצו, שעיקר החיים והמוות שנגזר בראש השנה, הוא חיי הנפש ומיתת הנפש, והוא, כי הן האדם דומה כמי שענינו סגורות ויושב בבית אפל חושך צלמות, שיש לו שני מניעות שלא לראות את האור כי טוב, ואם יביאו לו נר, אף על גב דחיי קצת אור, לא יהנה מן האור כל עוד שענינו סגורות, ולפי השיעור שיפתח עיניו כן יהנה מן האור, כן הדבר הזה, אדם פרא יולד (ע"פ איוב יא יב), ועיניו סגורות מראות במושכלות, ורצה הקב"ה לזכות את ישראל, ומאיר להם באור פני מלך חיים בימים נוראים מאיר אור היראה והפחד, ולכן אין לך אדם מישראל שאינו מרגיש פחד, אפילו מי שענינו סגורות רואה קצת האור, ובימים טובים מאיר אור אהבה ושמחה, ובשבת אור התענוג, וכל אדם מרגיש, והכל לפי מה שהוא אדם, ולפי ההכנה שעושה, ולפי מה שמשתדל לפתוח עיניו - כך רואה יותר בפנימיות, יראה גשמית, ואהבה גשמית, ועונג גשמי, או יראת הרוממות ואהבת הרוממות ועונג רוחני, ומדרגות מדרגות יש, גבוה מעל גבוה, ואין אדם דומה לחבירו".

לפי העבודה בחודש אלול - נמשכת ההארה לכל ימות השנה

מוסיף הפלא יועץ, "ולפי מה שהיה כלי מוכן לקבל בימים האלה - כך נמשך עליו הארה לשאר ימות השנה להתנהג בסדר קדושה. וזהו המשפט לאלהים בימים נוראים, על חיי הנפש, לפי מעשיו ולפי הכנתו, כי רשעים בחייהם קרויים מתים" (ברכות יח:).

סיבת הדבר שיש בני אדם שאינם מתעוררים מדברי תוכחה ומוסר

וכאן מגלה לנו הפלא יועץ סוד גדול, "וזהו הטעם שתראה שיש בני אדם שבשומעם דברי מוסר ויראת ה' - יכנע לבבם הערל ונמס והיה למים, ומהרהרים הרהורי תשובה, ויש בני אדם שטפש כחלב לבם (תהלים קיט ע), והם פוקרים וכופרים, ואין דברי מוסר עושים רושם בהם, ולא ישמעו ולא יבינו כי טח מראות עיניהם מהשכיל לבותם" (ישעיה מד יח) ורואים את זה, לפעמים יושבים שני בני אדם, שומעים דברי תוכחה ומוסר, הראשון כולו מתמוגג מאנחה ובאמת מהרהר בתשובה, והשני ההיפך, לא מרגיש כלום, מה הטעם לזה "כי הם כמתים", זה מה שנגזר עליהם בראש השנה הקודם, "ואין בשר המת מרגיש באיזמל (ע"פ שבת יג:), ומרעה אל רעה יוצאים רח"ל".

כל מי שהוא ירא שמים דבריו נשמעין

בדומה לזה מביא הבן איש חי בספרו סיפור נורא, על רב אחד שהיה יושב ודורש דברי תורה אגדה הלכה מוסר בקהילה שלו, והנה קם אחד עז פנים באמצע השיעור, ואומר לו לפני כולם 'אדוני הרב, אני רוצה לומר לך שאתה לא ירא שמים!.. ויש לי ראייה והוכחה לכך, הגמרא (ברכות ו:) אומרת כל מי שהוא ירא שמים דבריו נשמעין, והואיל ודברך לא נשמעו אצלי, לא פעלו אצלי כלום, הלב שלי נשאר אותו דבר, הרי זה סימן מובהק שאתה לא ירא שמים'.

משל המפוח

נענה הרב ואמר לו את המעשה הידוע, משל נפלא, על אותו יהודי שנצרך פעם אחת עזב את העיר שלו ולנסוע לאיזה כפר, ולהפתעתו נתגלה שלו שכל אנשי אותו הכפר הם 'צורפים' של 'כסף' וזהב, מוציאים באש את כל הסיגים ועושים טבעות ושרשראות וכו'. אבל הוא רואה דבר פלא, לאף אחד מהם לא היה 'מפוח' בשביל להדליק את הכור באש, אלא עומד אדם אחד ששכרו אותו בכסף מלא, שהוא נושא ברציפות כנגד האש, עד שתצא רוחו ונשמתו.. התפלא, הרי יש 'מפוח', שנופחים בו והאש מתלהטת, ומה'נחלים' יוצא אש, וממילא אתה יכול להתיך את הזהב והכסף. אבל הם לא ידעו מה זה 'מפוח'. סיפר להם מה זה 'מפוח', מה הפעולה שלו, וכולם ביקשו ממנו שיקנה להם. לקח את הכסף מהם, ובאמת כשחזר לעירו קנה להם כמה תריסרים של 'מפוחים' ושלה להם. באותו יום שבאו 'מפוחים' לעיר היה 'שמחה' וששון ליהודים, הרי לפי מה ששמעו ממנו 'המפוח' יחסוך להם עבודה גדולה. כל אחד לקח את 'המפוח' שקנה, הניח אותו בכור, והתחיל 'נפוח', אבל זה לא עשה כלום.. הכל נשאר קר.. למה? כי הם לא ידעו שצריך להדליק תחילה 'אש', ורק אחרי זה להשתמש ב'מפוח'. חשבו שה'מפוח' יוצר גם 'אש'.. אמרו 'זה שקרן גדול, לקח את כספנו ושלה איזה שבר כלי..', חזרו למה שהיו עושים, שהיו שוכרים אדם שינשוף בפיו כל היום.. אחרי כמה חודשים, אותו אחד עבר בסמוך לכפר, אמר 'אני אכנס לכפר, בודאי יקבלו אותי בסבר פנים יפות על מה שנתתי וגיליתי להם את העצה של 'המפוח'.. ובאמת קיבלו אותו ב'חמימות'.. כמעט רצו לשרוף אותו.. כולם נקהלו וזעקו כנגדו 'גנב', 'שקרן', 'דמאי', וכל מילת גנאי שיכולים להגיד אמרו לו, 'גזלת אותנו', 'עשקת אותנו', וכו', התפלא, שאל אותם: 'אתם הדלקתם את האש תחילה?'

בלא 'ניצוץ' לא יעזור שום 'מפוח' שבעולם!..

והנמשל, אמר לו אותו רב, אם אתה רוצה שהדברי תורה ומוסר יעזרו אותך, זה רק אחרי ש'בלב' שלך יש בו עוד 'ניצוץ' אחד 'ח' 'דולק', ואני 'המפוח' להכניס בלבך דברי תוכחה ומוסר, והדברים יכנסו ללבך וינפחו אותו עד שתצא שלהבת. אבל אם אתה כיבת את הכל, לא נשאר אפילו 'ניצוץ', שום דבר תורה לא יעזור, שום 'מפוח' לא יעזור במצב כזה.

ריבוי עסק התורה

והעבודה בימים האלה, מבאר הפלא יועץ (שם בהמשך), "וירבה בעסק התורה ובלמוד ספרי מוסר כאשר תשיג ידו, כי זה חובת גברא תמיד כל הימים, כל שכן בימים האלה אשר בהם בריות יפקדו להזכירם לחיים ולמות, וגדולה תורה שהיא נוחתת חיים" (וע"פ בדברי רבינו שליט"א בס' ויחי יעקב סי' ט).

הזכויות המרובות שיכול האדם לצבור על ידי לימוד תורה

הגאון ר' ליב חסמן זצ"ל (המשגיח של ישיבת חברון) סיפר, שהוא הכיר את 'הזקנים' מגדולי תלמידיו של ר' ישראל סלאנט זצ"ל, שבחודש אלול היו מנצלים ביממה עשרים שעות רצופות ללימוד תורה! כי צריכים לאסוף זכויות לקראת יום 'המשפט'. ואין לנו זכות גדולה ומעולה יותר מאשר מצות תלמוד תורה. כל מילה מצווה. אדם שלומד שעה אחת, קיים שתים עשרה אלף מצוות עשה, כך כותב רבינו 'החפץ חיים' זצ"ל בספר תורת הבית (פ"ב ופ"ג). ואם לומד כמה וכמה שעות, כל אחד יעשה את החשבון כמה זכויות יש לו. וזה יכול להכריע את הכף שלו לטובה. גם אם ח"ו כל השנה כולה לא ניצל כמו שצריך, אם ניצל כראוי את הימים הללו של חודש אלול, יכול לאסוף עוד ועוד זכויות ולצאת זכאי בדין ביום 'ראש השנה'. ה' יהיה בעזרנו, ברוך ה' לעולם ואמן ואמן.